

Citius, Altius, Fortius

avagy tradíciók és kihívások a magyar sportban

Jász Gábor¹

Az egyik legjelentősebb esemény 2004-ben az athéni nyári olimpia volt, amelyen a magyar sportolók ugyanolyan eredményesen szerepeltek, mint négy évvel ezelőtt Sydney-ben. Az olimpia ideje alatt és után a fő beszédtemát mégis a mi sportolóink doppingolása jelentette, ami jól jelzi, hogy a látványsport sokat veszített eredeti, Coubertin-i értékrendszeréből, s a gazdasági – sőt olykor politikai – érdekeknek alárendelt társadalmi tényezővé vált. Az athéni olimpia tükrében érezhető, hogy kicsiny országunk sportját egyre több kihívás éri, aminek e komoly sporttradíciókkal bíró ország csak akkor tud megfelelni, ha tudatos stratégiát alkot erősségei, gyengeségei, fenyegetettségei és lehetőségei figyelembe vételével.

Kulcsszavak: olimpia, közjóság, hagyományok, kihívások

1. Bevezetés

2004 nyarának nagy érdeklődéssel kísért eseménye volt az athéni nyári olimpia, amely nemcsak a várt látványos versenyek, hanem a doppingbotrányok miatt is igazán emlékezetessé vált, s ez utóbbi tekintetében sajnos Magyarország szolgáltatta a legfőbb beszédtemát a nemzetközi sportsajtóban. Gyurcsány Ferenc sportminiszter a botrány tetőzésekor azt nyilatkozta, hogy jó lenne, ha az ország nem válna sportnagyhatalomból doppinghatalommá (Olimpiai közvetítéssorozat 2004a). Ez a mondat nagyon jól tükrözi azt a több évtizede tartó folyamatot, amelynek során a látványsport sokat veszített eredeti értékrendszeréből, s a globalizálódó világban egyre inkább a gazdasági folyamatoknak, érdekeknek alárendelt tényezővé vált.² Kicsiny országunk a világ legsikeresebb nemzetei közé tartozik az eddigi nyári olimpiákon elért eredmények alapján, s az idei közvetítések iránti hatalmas társadalmi érdeklődést látva bizvást kijelenthető, hogy olimpikonjaink sikerei a gazdasági hasznon túl kulturális és társadalmi értéket is képviselnek. Am ha ezek a sikerek értéknek számítanak, akkor valóban kár, ha ezeket a sikereket leértékeli egy valós vagy koholt doppingbotrány.

¹ Jász Gábor, Ph.D. hallgató, SZTE Gazdaságtudományi Kar Közgazdaságtani Doktori Iskola (Szeged)

² Az 1896. évi első újkori olimpia memorandumában azt hangsúlyozták, hogy a játékokon csak amatőr versenyzők vehetnek részt (Póczy 2004), de már a kezdetektől igaz volt, hogy az olimpiai bajnokok pénzjutalmat – még ha nagyságrendjében nem is annyit, mint manapság (Bocsák 1998) – kaptak hazájuktól olimpiai címükért cserébe.

Az elmúlt évtizedekben a sport világában torz értelmezése valósult meg az olimpiai mozgalom mottójának. A 'Citius – Altius – Fortius, azaz Gyorsabban – Magasabbra – Erősebben' jelmondat visszás értelmezésének³ a legfőbb okozója a gazdaság és a sport egymásra találása volt, aminek a fő következménye a világrekordok exponenciális növekedése, s az emberi teljesítőképesség határának az elérése lett. Ezt a határt azonban egyre többen próbálják meg átlépni, mivel ez a feltétele a pénzbeli forrásoknak, annak, hogy egy sportoló vagy sportág ne lehetetlenüljön el gazdaságilag. Erre pedig egy ponton túl az egyetlen kínálkozó lehetőséget a dopping jelenti, ami egyértelmű szakítást jelent a sport hagyományos értékeivel: a tisztasággal, az egyenlőséggel, a fair play-jel (Póczy 2004). Az athéni doppingbotrány után felmerül a kérdés, hogy milyen helyet foglal el jelenleg a magyar sport? A világ élvonalában kivívott helyünket fenyegeti-e, s ha igen, milyen veszély? Mik a magyar sport erősségei ebben a helyzetben, s milyen lehetőségek adódnak a kihívások okozta nehézségek megoldására? És ha problémáról beszélünk, akkor kinek a hatásköre annak megoldása? Mit hozhat a jövő, megőrizhető-e Magyarország helye a nemzetközi sport élvonalában, s ha igen, ennek a doppingon kívül lehetnek-e más megoldásai?

2. Helyzetfeltárás

Az athéni olimpia eredményeinek ismeretében szembetűnő az ázsiai országok térnyerése (1. táblázat). Az idei athéni olimpia volt az első, amikor az ázsiai országok együttesen több aranyérmeket szereztek, mint bármelyik másik jelentős ország vagy országcsoport, s az összes érme számát tekintve is minimálisra csökkent a különbség. A nyugat-európai országok, az USA és Oroszország mutatóit nézve elmondható, hogy mindegyik országnak romlott vagy az aranyérmekre, vagy az összes éremre vonatkozó mutatója. Ez azt a következtetést vonhatja maga után, hogy az ázsiai országok feltörése ez utóbbiak kárára valósult meg.

Hogyan fest ugyanakkor Magyarország helyzete ebben az összehasonlításban? Noha a kilencvenes évektől rosszabbodó a tendencia, az utolsó két olimpia eredménye hajszálra megegyező volt hazánk esetében, és mivel az ázsiai javulás ebben az időszakban volt a leglátványosabb, úgy tűnik, hogy az nem Magyarország rovására történt. Ezt támasztja alá a 2. táblázat, amely annak a 17 versenyszámnak az eredményesorát tartalmazza, amelyben a dobogó valamelyik fokát egy magyar

³ A modern kori olimpiák ideológiai s történelmi alapját jelentő ókori görög olimpiák filozófiai alapja a kalokagathia (kalosz: szép; kai: és; agathosz: erényes) eszménye volt, ami az egyén testi és lelki kiválóságának együttes kifejezője volt. Ennek alapján a görög polgárok sport iránti rajongása abból eredt, hogy a sport volt az a terep, ahol az egyén bizonyítható e két szempont szerinti kiválóságát (Kertész 2002). Mára azonban a gazdasági szempontok erőteljes sportbeli érvényesülése miatt már a pénz az elsődleges szempont, s nem annyira a testi és lelki kiválóság illetve egyensúly megvalósítása (Földesiné 1984).

1. táblázat A legsikeresebb országok és Magyarország eredményei az előző 4 nyári olimpián (1992-2004, darab)

Ország	Athén 2004				Sydney 2000				Atlanta 1996				Barcelona 1992			
	A	E	B	Össz.	A	E	B	Össz.	A	E	B	Össz.	A	E	B	Össz.
Kína	32	17	14	63	28	16	15	59	16	22	12	50	16	22	16	54
Japán	16	9	12	37	5	8	5	18	3	6	5	14	3	8	11	22
Dél-Korea	9	12	9	30	8	10	10	28	7	15	5	27	12	5	12	29
Ázsia	57	38	35	130	41	34	30	105	26	43	22	91	31	35	39	105
Nagy-Britannia	9	9	12	30	11	10	7	28	1	8	6	15	5	3	12	20
Olaszország	10	11	11	32	13	8	13	34	13	10	12	35	6	5	8	19
Németország	14	16	18	48	13	17	26	56	20	18	27	65	33	21	28	82
Franciaország	11	9	13	33	13	14	11	38	15	7	15	37	8	5	16	29
Nyugat-Európa	44	45	54	143	50	49	57	156	49	43	60	152	52	34	64	150
USA	35	39	29	103	40	24	33	97	44	32	25	101	37	34	37	108
Oroszország	27	27	38	92	32	28	28	88	26	21	16	63	45	38	29	112
Magyarország	8	6	3	17	8	6	3	17	7	4	10	21	11	12	7	30

Megjegyzés: A – aranyérem, E – ezüstérem, B – bronzérem.

Forrás: Gold Medals... (2003) és Athén (2004) alapján saját szerkesztés.

sportoló foglalhatta el. Ebből a kimutatásból az derül ki, hogy a 17-ből mindössze 5 olyan versenyszám volt, ahol a közvetlen élmezőnybe bekerült egy ázsiai sportoló is, s ebből is csak 2-ben végzett ez az ázsiai sportoló előrébb, mint a magyar, míg a másik 3 esetben fordított sorrend érvényesült. Az ázsiai sikerek tehát nem a magyar sikerek rovására születtek. Ha végignézzük a konkrét versenyszámokat, akkor a mi-értre két feleletet adhatunk. Az egyik azon a már a nyolcvanas években is elterjedt véleményen alapul, miszerint a magyarországi sikersportágaknak az a baja, hogy egytől egyig a kevésbé látványosak közül valók, s így alacsony gazdasági potenciál rejlik bennük (Radnai 1988). Az athéni vívóversenyek több mint tízezres közönségét, a súlyemelés évek óta tartó növekvő népszerűségét, valamint a nemzetközi tévéállomások által is közvetített kajak-kenu versenyeket látva nehezen védhető ez az álláspont, mindenesetre ez az érv magyarázata lehet annak, hogy az utóbbi évtizedben a sportra rengeteget költő ázsiai államok miért nem 'fedezték fel még maguknak' ezeket a sportágakat. Magam sokkal inkább hajlok arra az álláspontra, miszerint az eredmények ilyen alakulása az ázsiaiak és a magyarok eltérő sporthagyományával magyarázható (Laki és szerzőtársai 1984). A japánok aranyérmeik többségét cselgáncsban szerezték, a kínaiak inkább a művészi sportágakban (torna, műugrás) jeleskedtek, míg nekünk azok a sikersportágaink, amelyeknek Ázsiában nincsenek még hagyományai.

A következő olimpia 2008-ban Pekingben lesz. A tendenciát látva, s azokat az eddigi tapasztalatokat alapul véve, miszerint a házigazda ország a megszokottnál sokkal jobban szerepel, várható hogy hiába a hagyományok hiánya, az ázsiai orszá-

2. táblázat A 2003. évi athéni olimpia magyar éremmel zárult versenyszámai

Sportág	Helyezés					
	1.	2.	3.	4.	5.	6.
Kötöttfogású birkózás 55 kg	HUN	RUS	GRE	UKR	CUB	GEO
Férfi vízilabda	HUN	SCG	RUS	GRE	GER	ESP
Női kajak-1 500m	HUN	ITA	CAN	GER	SVK	ISR
Női kajak-2 500m	HUN	GER	POL	CHN	ESP	BUL
Férfi kajak-4 1000m	HUN	GER	SVK	BUL	NOR	BEL
Női öttusa	HUN	LAT	GBR	ITA	GER	POL
Női skeet	HUN	CHN	AZE	AUS	USA	USA
Női párbajtőr egyéni	HUN	FRA	FRA	HUN	GER	CHN
Férfi kalapácsvetés	LTU	HUN	EST	BEL	RSA	USA
Női kajak-4 500m	GER	HUN	UKR	POL	ESP	AUS
Férfi kard egyéni	ITA	HUN	UKR	BEL	UKR	RUS
Férfi párbajtőr csapat	FRA	HUN	GER	RUS	UKR	USA
Férfi 200m mellúszás	JPN	HUN	USA	ITA	KAZ	CAN
Női súlyemelés 69 kg	CHN	HUN	RUS	BUL	UKR	BUL
Férfi kenu-1 1000m	ESP	GER	HUN	CZE	CAN	LAT
Férfi kenu-2 1000m	GER	RUS	HUN	ROM	POL	CAN
Férfi 400m vegyesúszás	USA	USA	HUN	ITA	TUN	GRE

Megjegyzés: A – aranyérem, E – ezüstérem, B – bronzérem.

Forrás: Athén (2004) alapján saját szerkesztés.

gok erősen fejleszteni fogják az általuk eddig kevésbé preferált sportágakat, s az komoly versenyhelyzet elé állítja majd az akkori magyar olimpiai küldöttséget. A 3. táblázatban látható, hogy három kivételtől (1968, 1976 és 2004) eltekintve a házigazda ország az első hat hely valamelyikén végzett az olimpiai éremtáblázaton, s 5 olyan eset van (1948, 1956, 1964, 1976 és 2000), hogy az idei athéni szereplés jobb volt a hazai szereplésnél.

Nem elég azonban tisztában lenni ezzel a kihívással, hanem reagálni is kell arra, ami a magyar sport egész szerkezetét érintő, átgondolt stratégiát igényel. A következőkben azt veszem sorra, hogy ki vesz részt a szükséges célok és feladatok megfogalmazásában, s hogy konkrétan mik is ezek a célok, és velük járó feladatok?

3. Közjóság vagy magánvagyon?

Az Európai Sport Chartában számos állami feladat kerül megfogalmazásra a sport területén. Az állami szerepvállalás viszont azt feltételezi, hogy egy közjóságról van szó. Valóban közjóság az olimpiai siker? Magyarország a skandináv jóléti államok társaságában a világ közvetlen élvonalába tartozik az eddigi nyári olimpiákon szerzett aranyérmek egymillió főre vetített arányát illetően (Jász 2003), ami másképpen

3. táblázat Az eddigi rendező országok szereplése a hazai és a 2004-es athéni olimpián

Az olimpia		A rendező ország eredménye a hazai olimpián				A rendező ország eredménye az athéni olimpián			
városa	Ország	A	E	B	H	A	E	B	H
1896 Athén	Görögország	10	18	17	2.	4	6	3	17.
1900 Párizs	Franciaország	25	36	31	1.	11	9	13	7.
1904 St. Louis	USA	78	83	77	1.	35	39	29	1.
1908 London	Nagy-Britannia	56	51	35	1.	9	9	12	10.
1912 Stockholm	Svédország	23	24	17	2.	4	1	2	19.
1920 Antwerpen	Belgium	14	11	11	5.	1	0	2	51.
1924 Párizs	Franciaország	13	15	10	3.	11	9	13	7.
1928 Amszterdam	Hollandia	6	9	4	7.	4	9	9	17.
1932 Los Angeles	USA	41	32	30	1.	35	39	29	1.
1936 Berlin	Németország	33	26	30	1.	14	16	18	6.
1948 London	Nagy-Britannia	3	14	6	3.	9	9	12	10.
1952 Helsinki	Finnország	6	3	13	8.	0	2	0	62.
1956 Melbourne	Ausztrália	13	8	14	3.	17	16	16	4.
1960 Róma	Olaszország	13	10	13	3.	10	11	11	8.
1964 Tokió	Japán	16	5	8	3.	16	9	12	5.
1968 Mexikóváros	Mexikó	3	3	3	15.	0	3	1	60.
1972 München	Németország	20	23	23	3.	14	16	18	6.
1976 Montreal	Kanada	0	5	6	26.	3	6	3	21.
1980 Moszkva	Oroszország	80	69	46	1.	27	27	38	3.
1984 Los Angeles	USA	83	61	30	1.	35	39	29	1.
1988 Szöul	Dél-Korea	12	10	2	4.	9	12	9	9.
1992 Barcelona	Spanyolország	13	7	2	6.	3	11	5	20.
1996 Atlanta	USA	44	32	25	1.	35	39	29	1.
2000 Sydney	Ausztrália	16	25	17	4.	17	16	16	4.
2004 Athén	Görögország	6	6	4	15.	4	6	3	17.

Megjegyzés: Görögország két sora esetében az összehasonlíthatóság érdekében az athéni olimpia eredményoszlopában a Sydney-i eredmény került rögzítésre, mint a legutóbbi nem hazai olimpiai szereplés.

Forrás: Gold medals... (2003) és Athén (2004) alapján saját szerkesztés.

úgy is megfogalmazható, hogy a magyar polgárok a világon majdnem a leginkább sajátjukéknak érezhetnek egy-egy aranyérmét (4. táblázat).

A magyar nép a gazdasági nagyhatalmak érdekeinek kitétsége során bizony nem szokott hozzá ahhoz, hogy ilyen kedvező helyet foglaljon el a világ országai

4. táblázat Egymillió lakosra jutó aranyérmek száma néhány országban

Helyezés	Ország	Aranyérmek száma	Lakosság (2002)	1 millió főre jutó aranyérmek száma
1.	Finnország	100	5175783	19,32
2.	Svédország	141	8875053	15,89
3.	Magyarország	157	10106017	15,54
4.	Norvégia	50	4503440	11,10
5.	Bahama-szigetek	3	297852	10,07
6.	Új-Zéland	33	3864129	8,54
7.	Dánia	39	5352815	7,29
8.	Bulgária	50	7707495	6,49
9.	Ausztrália	117	19357594	6,04
10.	Svájc	43	7283274	5,90
14.	Németország	384	83029536	4,62
17.	Oroszország	526	145470197	3,62
20.	Nagy-Britannia	189	59647790	3,17
21.	Olaszország	182	57679825	3,16
22.	Franciaország	183	59551227	3,07
33.	Japán	114	126771662	0,90
35.	Egyesült Államok	897	278058881	0,78
71.	Kína	112	1273111290	0,09

Forrás: Geohive (2003) és Gold medals... (2003) alapján saját szerkesztés.

között. Ezért is rendkívüli és nagyszerű dolog az olimpiai aranyérmek számának alakulása, ami a legtöbb emberre nem hat semlegesen. Vagyis ebben az értelemben az olimpiai sikerek közjóságnak tekinthetők, s ily módon finanszírozása is közfeladat kell, hogy legyen: az államnak szerepet kell vállalnia benne. Másrészt, ha a sportolók szemüvegén keresztül vizsgáljuk a kérdést, akkor tisztában kell lennünk azzal, hogy részükről mennyi fáradtsággal, lemondással jár egy olimpiára történő felkészülés, és azon a társadalom számára hón áhított siker elérése. Ennek a lemondásnak csak egyik jutalma lehet egy dobogós vagy pontszerző helyezés, de nem lehet az egyetlen. Hiszen elképzelhető, hogy a szükséges pillanatban nem úgy jön ki a lépés, és nem sikerül a várt eredményt elérni, noha a sportoló rengeteg munkát ölt a felkészülésbe. Az olimpia sajátosságát az adja, hogy ilyenkor olyan sportágakra is fokozott figyelem irányul, amelyeket amúgy a két olimpia közötti időszakban nem kísérik figyelemmel az emberek (Földesiné 1984). A fokozott figyelem pedig reklámerőt jelent, ezért megjelennek a vállalatok, mint szponzorok⁴, akik a leggyakrab-

⁴ A Coubertin báró által újraélesztett olimpiai eszme elveti ugyan az olimpiák gazdasági kiaknázásának a lehetőségét, de ez a gyakorlatban nem történik így (Póczy 2004).

ban egyéni szponzorációs szerződést kötnek (Sporttörvény V. fejezet)⁵ az élő reklámfelületnek is tekinthető olimpikonokkal: az ügylet lényege, hogy a vállalat anyagilag segíti a sportoló felkészülését, míg cserébe az valamennyi szereplése alkalmával viseli a vállalat logóját a mezén vagy a ruházatán. Ha tehát a sportoló szemszögéből nézzük az olimpiai sikereket, akkor azt kell látnunk, hogy a sportoló tehetsége kiaknázására törekszik, s ebben az esetben a siker, még ha az csak potenciális is, a sportoló magánvagyonát, s egyben a sportpályafutását követő időszak kiindulási alapját jelenti. Ettől eltérő volt Magyarországon a második világháború utáni időszak divatja, amikor az élsportolók ún. sportállásokat kaptak, ahova nem nagyon jártak be ténylegesen dolgozni, de fizetésüket onnan kapták, s munkaköri feladatuk az edzésre járás volt, no meg hogy kiváló eredményeket érjenek el. Ebben a helyzetben nem egy olyan sportoló volt, aki noha nem tartozott a közvetlen élmezőnyhöz, mégis kitarzott a versenyszerű sportolás mellett, mert az ilyen állások még ekkor is jobban fizettek az átlagnál, s így anyagilag megalapozhatták öregkori éveiket. Nem beszélve arról a szintén nem akármilyen lehetőségéről, hogy a nemzetközi versenyek apropóján alkalom nyílt külföldi utazásokra, amiket nem kevesen az akkori élsportolók közül arra is kihasználtak, hogy némi csempészáru itthoni értékesítése révén plusz jövedelemre tegyenek szert (Földesiné 1984).

Az eddigi olimpiákon elért sikerek és a sport társadalmi értékei miatt a sport egésze közjóságnak tekinthető, s csak annyiban magánvagyon, amennyiben a hivatásos sportoló tevékenységéért cserébe az államtól eltérő csatornákon egy adásvételi szerződés részeként ellenszolgáltatást kap. E tevékenységéért közvetve kap juttatást: egyrészt versenyzése során reklámfelületet jelent, s ezért vállalatok állnak sorba, hogy szerződést kössenek vele, másrészt pedig egy olimpiai bajnokság megnyerése után az állam az eredmény kulturális és társadalmi értéke miatt prémiumot fizet neki egy egyszeri jutalom valamint egy örökjáradék formájában (Sporttörvény 59-61.§).⁶

Az előbbieken alapján látható hogy az államnak és a versenyszférának egyaránt érdeke és kötelessége szerepet vállalni a látványsport támogatásában. Az Európai Sport Chartában megfogalmazott két cél – nemzetközi sportsikerek és egészséges nemzet – miatt az államnak a sportolói pályafutás teljes időtartama alatt helyt kell állnia annak érdekében, hogy a kis Magyarország igazolva az olimpiák eddigi története során megismert sportbeli erősségét minél gyorsabban, minél magasabbra juttassa olimpikonjait.

4. A sportoló életének szakaszai

A magyar sportot ért kihívások és az azokra adandó válaszok megfogalmazása könnyebb válhat akkor, ha a problémákat a sportolói életpálya szakaszai szerint cso-

⁵ 2004. évi I. törvény a sportról.

⁶ A korábbi sporttörvény 73-74. §-a már szabályozta az olimpiai érmeseknek juttatott örökjáradék kérdését (2000. évi CXLV. törvény a sportról).

portosítva vizsgáljuk s gyűjtjük csokorba, ami nem jelenti azt, hogy egyik vagy másik terület ne függne össze egymással. A sportoló életében – gyerekkorától haláláig – három szakasz határolható el, amelyek külön-külön fontosak az olimpiai sikerek szempontjából. Ezeknek a szakaszoknak a jellemzői meghatározzák, hogy milyen célok és feladatok hárulnak a sportban dolgozókra. E feladatok pedig részben azt is befolyásolják, hogy kire hárul a pénzügyi szerepvállalás:

1. *Sportolóvá válás szakasza*: életkor alapján nehezen meghatározható időszak, amelyben a sportoló egyrészt megkedvel egy sportágat, és elhatározza, hogy abban szeretne sikereket elérni, másrészt megszerzi, elsajátítja azokat az alapokat, amelyek ennek a sikernek az eléréséhez szükségesek.
2. *Érett korszak*: ekkor a sportoló – immár profi státuszban, munkaviszonyban – élete azzal telik, hogy megszerzett tudását hazai illetve nemzetközi versenyeken kamatoztassa, és minél jobb eredményeket érjen el, dicsőséget szerezve saját maga, klubja, és hazája számára.
3. *A sport által meghatározott évek utáni szakasz*: az aktív sportolással felhagyott sportoló, aki általában nem több negyven évesnél, két lehetőség közül választhat: vagy a civil életben néz elfoglaltság után, vagy érzelmileg képtelen lévén elszakadni a sport nyújtotta közegtől valamilyen módon továbbra is szeretett sportága közelében marad.

Az első korszak sajátossága a két másikkal szemben, hogy abban a korszakban a sportolásnak két különböző formáját, fajtáját határolhatjuk el: a látvány- és a szabadidősportot. Akik a későbbiekben nem válnak sportolóvá, azok életében a szabadidősport válik nélkülözhetetlenné, s őrzi fogyasztóként jelennek meg a valamilyen formában a szabadidősport területén működő vállalkozások termékeinek a piacán.

4.1. A sportolóvá válás korszaka

4.1.1. A korszak jellemzői

Az ember gyermekként köztudottan nagy mozgásigénnyel bír, ezért különösen fontos, hogy ennek kielégítésére lehetőség adódjon a gyermekek számára. Az Európai Sport Charta egyrészt ezért, másrészt a sport személyiségformáló ereje miatt kimondja, hogy „*valamennyi fiatal számára lehetőséget kell biztosítani a testnevelési oktatásban való részvételre, s arra, hogy az alapvető sportképességekre szert tessen*”. Mint a fenti cikkelyben is olvasható, fiatal korban nagy fontossága van a testnevelési oktatásnak. Ez a felismerés egyébként nem új keletű, hiszen már a 19. században is ismert volt a testnevelés személyiségformáló ereje. Magyarországon Eötvös József kultuszminisztersége idején törvénybe is foglalták a testnevelés tanrendbe iktatását, figyelembe véve persze a nemi különbségeket, és etikett-szabályokat. A ma a sportok királynőjének tartott atlétika ránézésre roppant egyszerű sportág: egy-

szerűen „csak” ugrani, futni vagy dobni kell (Nagy 2000). Ezek a mozgások mindenki számára ismertek és természetesnek számítanak, hiszen akármilyen minőségű testnevelés oktatásban részesült is gyermekkorában, ezeket a mozgásformákat egytől egyig művelnie kellett. A más sportágakban sikeres sportolók is naponta elvégzik ezeket edzéseik során, azért hogy azután a sportágukhoz szükséges speciálisabb mozgásformákat minél tökéletesebben tudják végrehajtani. Az átlagember nem ennyire tudatosan alkalmazza ezt a három mozgásformát, de ha valakiben gyerekkorban értéké válik a mozgás szeretete, és tudatosan benne, hogy a sportolás nélkülözhetetlen az egészséges életmódhoz, akkor ennek érdekében ő is mindennap végez valamilyen mozgást, ha másért nem, hát azért, hogy egy kicsit regenerálódjon a munka után. Ezt megkönnyíti, ha lehetőség van a szabadidő ilyen módon történő eltöltésére, vagyis az ember környezetében vannak olyan szabadidős rendezvények, amelyek közül válogathat. A hajlandóságon meg a kínálaton kívül persze képes is kell, hogy legyen azon részt venni, vagyis ne kerüljön neki sokba. Erre elsősorban az ingyenes iskolai testnevelés és sportoktatás, másodsorban pedig a változóan drága szabadidős tevékenységek adnak lehetőséget. A két forma fontos funkciókat tölt be egy gyermek életében: egyrészt mindkét formát valamilyen közösségen belül folytatja: vagy az osztálytársak és iskolatársak körében, vagy egy családi program részeként. Másrészt a gyerekek fogékonysága miatt ilyenkor nyílik mód különféle sportágak, játékok megismerésére, megkedvelésére, ami a sportolóvá válás szempontjából azért lényeges, mert így lehetséges annak megállapítása, hogy milyen típusú sporthoz van egy gyereknek tehetsége, és ennél fogva perspektívája a profi sportolóvá váláshoz (Nádori 2001).

A korszak tulajdonképpen két szakaszra bontható: az elsőben a gyermek kedvet kap valamilyen sportág magasabb szinten történő űzéséhez, a másodikban pedig szervezett keretek között (iskolai csapat tagjaként vagy sportklub igazolt sportolójaként) elsajátítja azokat az alapokat, amelyek nélkülözhetetlenek a későbbi sportsikerek szempontjából. Ennek megfelelően mindkét szakaszban különböző feladatok merülnek fel a gyerekek körül tevékenykedő szülők, tanárok és szakemberek előtt, amelyek a tudás megalapozásához nélkülözhetetlenek. A legfontosabb az, hogy minden gyermek számára egyformán legyen lehetőség a sportolásra, s előbb játékos sportágak megismerésével megkedvelje a sportot, később pedig a már specializáltabb mozgásfajták megtanulásával az edzésmódszertanilag minél optimálisabb korban elkötelezze magát egy sportág mellett (Földesiné 1984), amiben később világraszóló sikereket érhet el.

4.1.2. A sportolóvá válás korszakának céljai

- Egészségesebb nemzet, aminek előfeltétele egy társadalmi szemléletváltozás, a sport értékeinek tudatosítása, elmélyítése az emberekben, továbbá az ehhez szükséges feltételek biztosítása.
- A jövő élsportolóinak, olimpikonjainak szakszerű kiválasztása

A jelenleg hatályos sporttörvény preambuluma kimondja, hogy „a testnevelés és a sport fejlesztését össze kell hangolni az egészségügyi célkitűzésekkel...”,⁷ vagyis a két célkitűzésnek egymás mellett, egymást segítve kell léteznie. E két célhoz kapcsolódóan a következő – lényegében csak az államra háruló – feladatok merülnek fel.

4.1.2.1. Az egészségesebb nemzethez, mint célhoz kapcsolódóan

- Együttműködés a nonprofit szervezetekkel, amelyek számottevő szerepet játszhatnak abban, hogy az emberek számára a sportolás önmagában érték legyen. Így valósulhat meg az a társadalmi szemléletváltás, ami a sportot az egészségügy prevenciók eszközévé teszi.
- A vállalati szektor bevonása a szabadidős programok lebonyolításába. Ezt ösztönzi annak tudatosítása, hogy az egészséges életmódot fontosnak tartó emberek a napi tevékenységgé váló sportolás révén potenciális fogyasztóivá válnak a szabadidős rendezvényeknek, valamint a sportruházati termékeknek, sportturizmussal kapcsolatos szolgáltatásoknak.
- A sportolás fontosságának tudatosítása a felnőttekben, aminek eredményeként a szülőkkben elmélyül a sportnak az egészség megőrzésében, és a szép emberi tulajdonságok kialakulásában játszott szerepe.
- Az iskolai testnevelés szerepének kihangsúlyozása, és a mozgásra vágyó gyermekek számára egyenlő sportolási feltételek biztosítása az ország egész területén, amibe különféle kedvezmények adásával a vállalati szektor is bevonható lenne.

4.1.2.2. Az élsportolók kiválasztásával kapcsolatban:

- Minél több játék, sportág megismertetése a gyerekekkel, ami az iskolai testnevelés komolyan vételét és a szabadidős rendezvények nagyszámú jelenlétét feltételezi. A testnevelés fejlesztését illetően fontos elem a szakképzett, és a sport fejlesztési céljait magáénak valló testnevelő tanárok léte (Frenkl 1985, Nádori 2001).
- Különböző motivációs eszközök bevezetése, amelyek ösztönzőleg hatnak a fenti két tevékenység valamelyikében való részvételt illetően: ilyenek lehetnek az emlékek (részvételt tanúsító emléklap, ajándékok) és a versengés, amelyben a gyerek kipróbálhatja önmagát, és sikerélményre tehet szert.
- Létesítmények építése, karbantartása, fejlesztése az Európai Sport Charta előírásaival összhangban (4. cikkely).

⁷ 2004. évi I. törvény a sportról. Az idézett legújabb sporttörvény egyébként az előző törvényhez képest még inkább egyenlőséget tesz a sport és az egészség közé, amikor a szabadidős célokat egyrészt előrébb veszi a versenysport céljaihoz képest, másrészt külön kiemeli a diáksport fontosságát.

- Az iskolák és klubok közötti együttműködés fokozása, mert csak így valósulhat meg a jövőbeni sikereket megalapozó, átgondolt kiválasztás (Charta 5. cikkely IV).
- Az utánpótlással foglalkozó szervezetek nagyfokú állami támogatása, összefüggésben az élsport társadalmi megbecsültségével.

4.2. Az érett korszak

4.2.1. Az érett korszak jellemzői

- Az érett korszak, hasonlóan az előzőhöz, ugyancsak két részre osztható:
- Az elsőben, a válogatottságig tartó időszakban a sportoló növekedési fázisban van, vagyis még nem ért el kiugró nemzetközi sikereket, de egyre javuló eredményei, és növekvő rutinja előrevetítik a későbbi lehetőségeit.
- A második szakaszban a nemzetközi szinten a névjegyet már letett, a sportág berkein belül jól ismert sportoló arra törekszik, hogy eredményeit megtartsa, vagy apránként túlszárnyalja. Ez a szakasz lényegében az utolsó korszakra való felkészülést jelenti abban az értelemben, hogy ekkor történik meg a sportolással töltött évek utáni időszak anyagi biztonságának a megalapozása.⁸

Ahhoz, hogy egy sportoló ebben az érett korszakban valóban a növekedésnek, és a sikerek kiaknázásának ezt a fent vázolt útját járhatta végig, nagyon fontos, hogy megfelelő háttér álljon ehhez a rendelkezésére. Az 1950-es években bizonyos tudományágak szoros kapcsolatot kezdtek kialakítani a sport világával, ami mind a két terület számára előnyökkel járt (A sporttudományos...1996). Egyrészt a teljesítőképeség határán működő emberi természet megismerése sok új ismerettel bővítette az egyes tudományágak ismeretvilágát, másrészt ezen tudományágak alapismertetei egyre inkább szükségessé váltak a mindinkább csúcsteljesítményre törekvő sportolók felkészülése során. Ebben az új szimbiózisban az orvostudomány fejlődése lett a legszembetűnőbb, aminek eredménye a napjainkban egyre több vihart kavará doppingjelenség. A pszichológia szintén szoros kapcsolatot épített ki a sporttal: ma már számos nagy verseny előtt hallani lehet olyan edzői nyilatkozatokat, amelyben a pszichológusok munkáját méltatják, emelik ki az edzők.⁹ Nem ritka az sem, hogy

⁸ Egyre terjedő tendencia, hogy egy sportoló – különösen a leszálló ágba – már csak azért sportol, hogy „megszedje magát”, s elégséges egzisztenciális alapot teremtsen a maga számára a sportolás utáni újrakezdésre (Földesiné 1984).

⁹ A méltatás elmaradására, de a pszichológusok szükségességének hangsúlyozására volt példa az athéni olimpián szereplő magyar női kézilabda válogatott szövetségi kapitányának, Mocsai Lajosnak az egyik nyilatkozata. Ebben a franciáktól elszenvedett negyedöntőbeli vereség után elmondta, hogy játékosai átestek egy komoly pszichológiai vizsgálatosorozaton, amely rávilágított, hogy kiélezett helyzetben a keret 13 játékosa közül 11-nél erős szorongás lép fel, s ez volt az, ami a negyedöntőben, illetve az utolsó, Ukrajna elleni csoportmérkőzésen visszautott (Olimpiai közvetítésorozat 2004b). Ennek lett aztán természetszerű velejárója, hogy a szövetségi kapitányt leváltották a posztjáról.

már külön tudományágak alakulnak a sport céljainak szolgálatára, s külön kutatólaboratóriumok kifejezetten azzal foglalkoznak, hogy egy adott sportág számára minél hatékonyabb, s eredményesebb szereplést lehetővé tevő sporteszközöket fejlesszenek ki a szabályok adta lehetőségeken belül.

4.2.2. Az érett korszak céljai:

A sportoló sikere, amelynek lehetőség szerint tiszta, a fair play szabályainak megfelelő eszközökkel elértnek kell lennie, továbbá minél inkább öregbítene kell a sportoló országának nemzetközi megítélését, s meg kell felelnie az ország polgárai, valamint a szponzorok által támasztott elvárásoknak. Ennek nehézsége a feltételek paradox viszonyából fakad. Ha tudniillik az elvárások túlzottan magasak, akkor az azoknak való megfelelés kényszere a sportoló képességeitől függetlenül okozhatja a nem tiszta eszközök, vagyis a dopping bevetését a cél elérése érdekében. A korszak feladatai az előzőhöz hasonlóan ugyancsak roppant szerteágazóak, s ezek megoldása már feltételezi a vállalati szektor szerepvállalását is:

- A sportot segítő tudományágak és a sport egymásra találásának segítése megfelelő intézmények létrehozásával és szakemberek képzésével.
- A sport tisztaságának megőrzése, hogy egy esetleges doppingbotrány ne vessen rossz fényt az országra. Ezzel összefüggésben szükséges olyan laborok létrehozása, amelyek alkalmasak a nagy versenyek előtti szűrésre.
- A sportolók pályafutása utáni életének segítése egyrészt anyagi, másrészt szellemi szempontból. Vagyis az életét a sportra feltevő személy, aki az aktív sportolás befejeztével még elég fiatal képessé váljon a társadalomban új helyet elfoglalni magának. Ezért egyrészt az egész társadalom által értékesnek ítélt sikereiért cserébe anyagi ellenszolgáltatást kell neki nyújtani, másrésztől lehetőséget kell biztosítani számára, hogy olyan tanulmányokat folytasson, amiket pályafutása után hasznosíthatónak vél. A tapasztalatok azt mutatják, hogy a sportolók leginkább a sportéletben találják meg a helyüket, s arányukat tekintve is egyre többen választják azt, hogy valamilyen módon a sport közelében maradván tevékenykedjenek tovább (Földesiné 1984).
- Az ország hírnevének öregbítése a sportoló sikereire történő alapozáson túlmenően azáltal, hogy rangos nemzetközi versenyek elismerést kiváltó rendezésével segítik a sportoló felkészülését.
- Sportdiplomáciai tevékenység kifejtése az ország sportéletének nemzetközi elismerésének növelése érdekében.

4.3. A pályafutás utáni korszak

4.3.1. A pályafutás utáni korszak jellemzői

A sportolók legtöbbször legkésőbb 40 éves korára felhagy a versenyszerű sportolással, s ekkor további megélhetése jórészt attól függ, hogy aktív versenyzőként milyen

anyagi biztonságot teremtett a saját maga számára. Ez az egzisztencia azért is különösen fontos, mert sokan valamilyen műlmi nem akaró sérülés miatt hagynak fel az aktív sportolással (Földesiné 1984), s ez egyrészt a jövőbeni munkavégző képességre van rossz hatással, másrészt pedig drága kezeléseket igényel. Sok esetben ez az egzisztenciális helyzet befolyásolja azt is, hogy „nyugdíjasként” az illető civil foglalkozásba kezd, vagy megmarad a sport berkein belül, s edzőként vagy más szakemberként dolgozik tovább.

4.3.2. A pályafutás utáni korszak céljai

A pályafutás során felhalmozott érték megőrzése, a sportoló meglévő tudásvagyonának a kiaknázása. A pályafutás végeztével tulajdonképpen két út lehetséges: az egyik szerint az egyén felhagy addigi életével, s teljes egészében valamilyen civil foglalkozásba kezd, vagy megmarad a megszokott területen, s a sporthoz közel álló tevékenységbe kezd. Ez szintén két módon lehetséges: vagy edzőként vagy sportvezetőként, sportdiplomataként. A feladatok ennek megfelelően tehát a következők:

- A pályafutásukat befejezők képzésének megoldása. Ez a feladat elkezdődhet már a második szakaszban is.
- A sportdiplomácia fejlesztése a tekintéllyel bíró, egykor sikeres sportolóknak ezen a területen történő alkalmazásával.
- Az egykori bajnokok példaképként történő állítása az első szakaszban lévő fiatal sportolók elé.
- Az egykor elért sikerek megbecsülése, tiszteletben tartása.

5. Problémák Magyarországon a feladatok teljesítését illetően

5.1. A sportolóvá válás korszakában

- Magyarországon kevés olyan nonprofit szervezet működik, amely a sport területén tevékenykedne, miközben az egészségügy területén működő hasonló szervezetek száma háromszoros. Ez azt mutatja, hogy a magyar lakosság körében még nem tudatosult a sport egészségmegőrzésben játszott fontos szerepe, s még mindig inkább a gyógyításra fordítunk több gondot, mint a prevencióra (Jász 2003).
- A lakosság döntő hányada szabadidejének nagy részét TV-nézéssel tölti, s emiatt gyakorlatilag nem éli valamilyen közösségben az életét. Ez pedig a deviáns magatartásformák és az instabil családok kialakulásának is okozója lehet.
- Az iskolai testnevelés elismertsége hanyatlóban van, egyre alacsonyabb a fiatalok edzettségi állapotának szintje. Noha a sorkatonaság eltörlésével már nem beszélhetünk a sorkötelesek alkalmasságának arányairól, de tény, hogy a sor-

kötelezettség eltörlésekor siralmasan rosszak voltak a vonatkozó mutatók. Az ok egyebek mellett abban is fellelhető, hogy egyre csökken a kötelező testnevelés órák száma, s tanár vagy tornaterem hiányában ezeknek is jó része elmarad. Ez pedig nemcsak a versenysportolók kiválasztásának sikerét, hanem a szükséges társadalmi szemléletváltást is veszélyezteti.¹⁰

- Bár a közoktatási törvény előírja, hogy az iskoláknak kötelező tornatermet építeniük és fenntartaniuk, ezek valamelyikére azonban az iskolák alacsony költségvetése, s az abból finanszírozandó égetőbb problémák megoldatlansága miatt nem kerül sor.
- Magyarországon gyakorlatilag nincs együttműködés az iskolák és a sportklubok között, ami nemcsak a kiválasztást nehezíti, hanem azt is, hogy a mégiscsak sportolni kezdő fiatalok testi képzése mellett a szellemi is megvalósuljon, s könnyebb legyen az illető számára új életet kezdeni az aktív sportolással töltött évek után.
- Az állam részéről úgy tűnik még mindig nagyobb prioritást élvez a pillanatnyi hasznot hozó, s gyors megtérülést ígérő jelenleg aktív profi sportolók támogatása, mint a bizonytalan hasznot hozó, sokára megtérülő utánpótlás-nevelés finanszírozása. Gondoljunk csak arra, hogy mekkora összegeket fordított az állam a labdarúgó EB-pályázat okán stadionfejlesztésre, miközben a fiatal labdarúgóknak nem állt megfelelő pálya a rendelkezésére az edzéseik során.

5.2. Az érett korszakban

- Az athéni doppingbotrány nagymértékben aláásta a magyar sportdiplomácia tekintélyét, s általában a magyar sport tekintélyét. A gond az, hogy a minisztérium és a Magyar Olimpiai Bizottság (MOB) egymásra mutogatnak, amikor a felelősök felől kérdezik őket, ami azt mutatja, hogy nincsenek megfelelően rögzítve a feladatok, ami a sport tisztaságának megőrzéséért vívott harcban pedig szükséges volna.
- A dopping veszélyét rejti magában az is, hogy kevés a szponzorként szóba jöhető vállalat: Ez újabb eredménykényszert jelent a sportoló számára. Egyrészt verseny folyik a szponzorokért, másrészt az olimpián való sikeres szereplés jelenthet számára jogot az államtól kapott életjáradékra.
- Az állam ugyanakkor úgy tűnik, hogy – noha a szavak szintjén a fokozatos kivonulást emlegetik – elsőbbséget ad a labdarúgás fejlesztésének, ami azonban a különböző reformok ellenére sem mutatja fel a kívánt és várt eredményeket. A források labdarúgás felé irányítása ugyanakkor pénzeket von el más területektől, amit a más sportágak képviselői joggal kifogásolnak.

¹⁰ A jelenség egyébként nem tipikusan magyar, ugyanis a világ számos országában tapasztalható a gyermekkori testedzés szükségességének kétségbe vonása (Az intézményi testnevelés...1999).

5.3. Az aktív sportolás után

- Nagyon sok sikeres sportoló vész a feledés homályába ahelyett, hogy civil foglalkozásuk, s a sporttól való elszakadásuk ellenére példaképként állíttatnának az újabb generációk elé (Bocsák 1998).

6. Összefoglalás, SWOT-analízis

6.1. Erősségek (S)

- A magyar sport a világ legsikeresebbjeinek egyike, aminek számos tényezője közül kiemelendő a hagyományok szerepe, és ezzel összefüggésben a mai sportolók előtt álló számtalan példakép motiváló ereje.
- A hagyományok egyúttal azt is eredményezik, hogy számos sportág (vívás, kajak-kenu, dobóatlétika, birkózás, úszás, vízilabda, öttusa) tekinthető magyar sikersportágnak (amolyan Hungarikumnak), vagyis a magyar sport széles alapokon áll abban a tekintetben, hogy sok sportágban vannak rejtett vagy nem rejtett lehetőségei.
- Vítán felül áll ugyanakkor a sikeres magyar olimpikonok társadalmi elismertsége. Ez megmutatkozik egyrészt a számukra az állam által biztosított életjáradékban, ami lehetővé teszi az olimpiai sikerkovácsok számára a sportolás utáni éveik anyagi biztonságának megteremtését, másrészt abban a sporttörvényi újításban, amely létrehozta a Nemzet Sportolója (Sporttörvény 62.§) intézményét, ami a példaképek állítása tekintetében is előrelépést jelent.
- A magyar olimpikonok s más élsportolók magasan kvalifikáltak, s legtöbbször a sportban keres megélhetést a visszavonulását követően is.
- A magyar sporttudomány, sportorvoslás kiváló szakembereket, tudósokat ad a világnak, ami erős háttérrel jelenthet a magyar versenysport számára, különösen ha ezt a tudást a jó szolgálatában állítjuk, s nem a minél nehezebben kimutatható doppingszerek feltalálására.

6.2. Gyengeségek (W)

- A sport társadalmi értékeinek felismerése nem történt még meg, vagy legalábbis az érték felismerését nem követte a gyakorlatba való átültetés: a sportolás részaránya alacsony a szabadidős tevékenységek között, s az emberek változatlanul inkább a gyógyításra költenek, mint a megelőzésre.
- A TV-nézés nagyobb elterjedtségét az is okozza, hogy sok helyen nincsenek biztosítva a sportoláshoz szükséges tárgyi feltételek: különféle szabadtéri pályák, csarnokok, szabadidős rendezvények.

- A társadalmi szemléletváltozás szempontjából ugyancsak hátráltató tényező az iskolai testnevelés háttérbe szorulása, az óraszám csökkenése, a testnevelő tanárok motiválatlansága, s a megfelelő tornatermek hiánya.
- Ezek aztán a jövő olimpikonjainak kiválasztásában is gátló tényezőnek számíthatnak. A versenysport gyakorlatilag bázisát veszti azáltal, hogy az elmaradottabb településeken élő tehetségeknek a szerencsén múlik, hogy felfigyel-e valaha rájuk valaki, s ha fel is figyel akkor is gyakran csak a módszertanilag optimálisnak tartott életkor után kezdik el a választott sportág alapjainak az elsajátítását.
- Ugyanígy gondot jelent a jövő olimpikonjainak kiválasztásában a lassú megtérülést hozó utánpótlás-nevelés háttérbe szorulása a gyors eredménnyel kecsegtetők támogatásával szemben.
- Az athéni doppingbotrány komoly károkat okozott a magyar sportdiplomácia és általában a magyar sport nemzetközi megítélésében, aminek helyrehozása csak hosszú idő alatt lehetséges.
- Összességében gond, hogy a gyakorlatban nem érvényesül az Európai Sport Charta és a magyar sporttörvény preambulumban meghirdetett egyenlőség a versenysport támogatása és a sport egészségmegőrzésben betöltött szerepe tekintetében, hanem az előbbi élvez egyértelmű prioritást.

6.3. Fenyegetettségek (T)

- Az állam a tettek szintjén nem valósítja meg azt, amit a szavak szintjén a Sporttörvény preambulumban hirdet, s elsősorban a versenysport kap prioritást. Ráadásul nagyok a sportágak közötti különbségek is, különös tekintettel az egyébként igen alacsony színvonalú labdarúgásba csurgatott hatalmas állami pénzekre (lásd stadionrekonstrukciós program).
- A versenysport kitüntetettsége az egészségfunkció háttérbe szorulásával hosszú távon veszélyeztetheti a nemzetközi sportsikerek megszületését, ha egészséges fiatalok híján csökken a versenysport merítési bázisa.
- A merítési bázisra komoly veszélyt jelenthetnek a városokban koncentrálódó személyi és tárgyi feltételek, vagyis hogy a kisebb településeken nincsenek megfelelően képzett szakemberek és létesítmények.¹¹
- A tapasztalatok és az athéni olimpián megfigyelhető tendencia azt vetíti előre, hogy a 2008-as pekingi játékokon Kína még a mostaninál is sikeresebb olimpiát zár, és ez már egyes versenyszámokban Magyarország kárára is történhet. Fontos ezért, hogy a magyar sportvezetés átgondolt stratégiát dolgozzon ki az

¹¹ Az állami sportinformációs rendszerről szóló 166/2004 (V.21.) Korm.rend értelmében, a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium által elvégzett statisztikai feldolgozás elsomorító adatokat mutat ki az ország településeinek létesítményeiről s azok állapotáról. Példaként csak egyet említenék: labdajátékpálya csak a települések felén található, s azok nagyobbik részén sincs világitás (GYISM 2004).

újonnan létrehozott Nemzeti Sporttanács (Sporttörvény 52-55.§) keretein belül, hogy olimpikonjaink négy év múlva is képesek legyenek olyan sikerek elérésére és örömek szerzésére, mint az eddigi nyári olimpiákon bármikor.

- A doppingbotrány azt jelzi, hogy Magyarországon is háttérbe szorulóban vannak (vagy talán már el is tűntek) a sport hagyományos értékei, s teljes egészében a teljesítmény-orientált szemlélet, s az a hit veszi át a helyét, hogy nemzetközi versenyképességünket csak a doppingolás révén őrizhetjük meg.

6.4. Lehetőségek (O):

- A magyar sport hagyományai, eddigi 157 olimpiai bajnokságot nyert sportolója vagy csapata olyan példát állít a jelen és a jövő sportolói elé, ami megfelelő motivációt jelenthet a fárasztó, és sok lemondással járó felkészülés során. Az ő tapasztalataik, hozzáértésük komoly szakember gárdát ad a jövő nemzedék mellé, ami nem elhanyagolható feltétele a sikeres szereplésnek. Ugyanakkor a szabadidősport szempontjából is fontos szerepük lehet azzal, hogy az emberek szeme előtt tevékenykedve nem vesznek a feledés homályába, s így ösztönzőleg hathatnak a sportágot választó ifjúság számára.
- A mind több szakmai konferencia és vitafórum lehetőséget ad a szakembereknek az együttgondolkodásra, s ez hozzájárul ahhoz, hogy a tennivalók ne csak a szavak szintjén jelenjenek meg.
- A Nemzeti Sportstratégia megszületése (Háttéranyag 2004), és a Sport XXI. Létesítményfejlesztési Program kidolgozása (Sport XXI. 2004) egyaránt hozzájárulhatnak ahhoz, hogy Magyarország nemzetközi versenyképessége párosuljon egy egészséges, sportoló nemzettel.
- A versenyszféra egyre erősödik, és ez párosulva a sport reklámhordozó erejének felismerésével bizakodásra ad okot a sport jövőbeni finanszírozását illetően.
- A magyar sporttudományban rejlő tudáshalmaz pedig megfelelő háttérrel nyújthat ahhoz, hogy a doppingolás nélkülözésével a magyar sport a legerősebb gazdasági nagyhatalmak között a leggyorsabb és legmagasabb, legnagyobb sporthatalom legyen.

Felhasznált irodalom:

Athén 2004: Athén 2004 – Eredmények. *Nemzeti Sport*, 102. évf. 222-238. szám (augusztus 14-30).

A sporttudományos... 1996: A sporttudományos világtanács megalakulása. *Népszava*, április 7, 20. o.

- Az intézményi testnevelés... 1999: Az intézményi (iskolai) testnevelés és sport megítélése Európában. *Sporttudomány*, 4, 34. o.
- Bocsák M. 1998: *Hogyan élnek olimpiai bajnokaink?* Sport Plusz Kft. – Miksport Bt. – Dabas Jegyzet Kft., Budapest.
- Frenkl R. 1988: Gyerekek. In Radnai Gy. (szerk.): *A sportról*. Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 109-114. o.
- Földesiné Szabó Gy. 1984: *Magyar olimpikonok önmagukról és a sportról*. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Budapest.
- Háttéranyag 2004: *Háttéranyag a Sport XXI. Nemzeti Sportstratégiához*. <http://www.gyism.hu/index.php?id=1002>. Letöltve: 2005. január 18.
- Geohive 2003: *Estimated population of all countries of the world in 2002*. <http://www.geohive.com/global/index.php>. Letöltve: 2003. május 15.
- Gold medals... 2003: *Gold medals in the Summer Olympic Games*. <http://wos.www8.50megs.com>. Letöltve: 2003. május 15.
- GYISM 2004: *Sportlétesítmények összefoglaló adatai*. <http://www.gyism.hu/index.php?id=794>. Letöltve: 2004. december 29.
- Jász G. 2003: A sport finanszírozásának elvei és megvalósulása a magyar sportban. *Szakedolgozat*. Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, Szeged.
- Kertész I. 2002: *Az ókori olümpiai játékok története*. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- Laki L. – Nyerges M. – Pethő R. 1988: Helyzetelemzés. In Radnai Gy. (szerk.): *A sportról*. Kossuth Könyvkiadó, Budapest, 238-247. o.
- Nádori L. 2001: *Sportelmélet és módszertan*. Pécsi Tudományegyetem Természettudományi Kar, Pécs.
- Nagy Zs., Ifj. 2000: *Nemzeti Atlétika Program*. Az Ifjúsági és Sportminisztérium kiadványa a Nemzeti Atlétikai Program létrehozására. Ifjúsági és Sportminisztérium, Budapest.
- Olimpiai közvetítéssorozat 2004a: Gyurcsány Ferenc nyilatkozata az olimpiai faluból. Mtv1 2004. augusztus 27. péntek.
- Olimpiai közvetítéssorozat 2004b: Mocsai Lajos, a női kézilabda válogatott szövetségi kapitányának nyilatkozata a franciáktól elszenvedett negyeddöntőbeli vereség után. 2004. augusztus 25.
- Póczy K. (szerk.) 2004: *Citius, Altius, Fortius – Az athéni olimpiai játékok előzményei*. Nemzet Lap- és Könyvkiadó Kft., Budapest.
- Radnai Gy. (szerk.) 1988: *A sportról*. Kossuth Könyvkiadó, Budapest.
- Sport XXI. 2004: *Sport XXI. Létesítményfejlesztési Program*. <http://www.gyism.hu/index.php?id=973>. Letöltve: 2004. december 29.